

doops gezind plus

-
- 2 om te beginnen
3 vanuit de stilte
4-6 overdenking
Een netwerk om je heen
7 open ruimte
Omzien naar je naaste
8 zegenrijk

+

Netwerk

VOORAF

Machteld
van Woerden

Jarenlang heb ik gezongen in één van de beroepskoren van ons land. Een prachtige tijd, waarin heel veel muziek voorbij is gekomen. Ik herinner mij grote werken, zoals de opera *Porgy and Bess* van Gershwin, uitgevoerd in de Zaterdagmatinee in het Concertgebouw. En het kooraandeel 'Auferstehn' in de tweede symfonie van Mahler, gedirigeerd door Bernard Haitink. Ook een hoogtepunt. Soms konden we ons als koor a capella laten horen, zoals in de *Vespers* van Rachmaninov. Dan had je elkaar nodig om het vol te houden. Sowieso hadden we elkaar nodig om gezamenlijk een mooie klank te maken, en om ons aandeel in de muziek overtuigend over te brengen. Zo zaten we dag in dag uit met ruim zeventig mensen naast elkaar in de studio waar we repeteerden. En zo ontstonden er, naast wrijvingen, ook vriendschappen. Tenminste, dat dachten we. Natuurlijk waren

we vooral collega's. Wel was het mooi meegenomen als je het goed met je collega's kon vinden. Hoe verleidelijk is het dan om collegialiteit te verwarren met vriendschap.

Ik ging met vervroegd pensioen. Nog niet zo lang geleden was dat verplicht, om plaats te maken voor jongere collega's. Op zaterdag zongen we het *Requiem* van Mozart en de daaropvolgende maandag was ik uit dienst. Ineens geen repetities meer met collega's met wie ik lang had samengewerkt, geen vragen als: hoe is het vandaag? Grote stilte. Dat was schrikken en wennen. Ik moest mijn leven opnieuw uitvinden en actief aan de slag om mijn sociale netwerk te vernieuwen. Wat eens werk was werd nu vrijetijdsbesteding: een koor van zingende dominees. Een ontmoetingsplek waar gelukkig wel nieuwe vriendschappen zijn ontstaan.

FILM

Les Intouchables

Intouchable kun je vertalen met 'onaanraakbaar'. Dat is precies wat de twee hoofdrolspelers in deze film met elkaar verbindt. De één is door ziekte aan een rolstoel gekluisterd en wordt als patiënt gezien en behandeld. De ander is een ex-gedetineerde die zich maatschappelijk niet gezien voelt en voor de vorm op een baantje als verzorger bij de

rolstoelman solliciteert. Tot zijn schrik wordt hij aangenomen.

Een prachtig verhaal ontspint zich, waarbij de twee totaal verschillende mensen op onverwachte wijze elkaar levensvreugde en -zin teruggeven. Zij weven subtiel aan elkaars netwerk. Dat het een waar gebeurd verhaal is maakt de film nog onweerstaanbaarder.

COLOFON

Doopsgezind Plus is een liturgische, pastorale uitgave van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit.

Doopsgezind Plus verschijnt zes keer per jaar, als bijlage bij het magazine *Doopsgezind NL*.

Redactie Ruud Mulder, Machteld Stam, Johan Tempelaar en Machteld van Woerden

Ontwerp & opmaak Susan de Loor, Kantoordeloor, Haarlem

Fotografie Ramon Philippo en Bert Janssen

Druk GBU Media

Oplage 7.000

Papier G-Print Proost & Brandt, FSC-gecertificeerd

Contact redactie

Singel 454 | 1017 AW Amsterdam
T 020 623 09 14 | dn@doopsgezind.nl | www.doopsgezind.nl

© ADS 2018

veel moet ik missen

*Mijn horizon wordt steeds begrensder.
Veel moet ik missen.
Iedere keer die kaart op de mat,
Afscheid van een dierbare, een vriend.
Steeds meer om mij heen valt weg.*

*Veel moet ik missen.
't Lijkt wel of ik verdrink en mij verlies
Waarom nog verder?
En toch,
elke morgen opnieuw
het licht dat zomaar binnenvalt
en tovert en kleur geeft.*

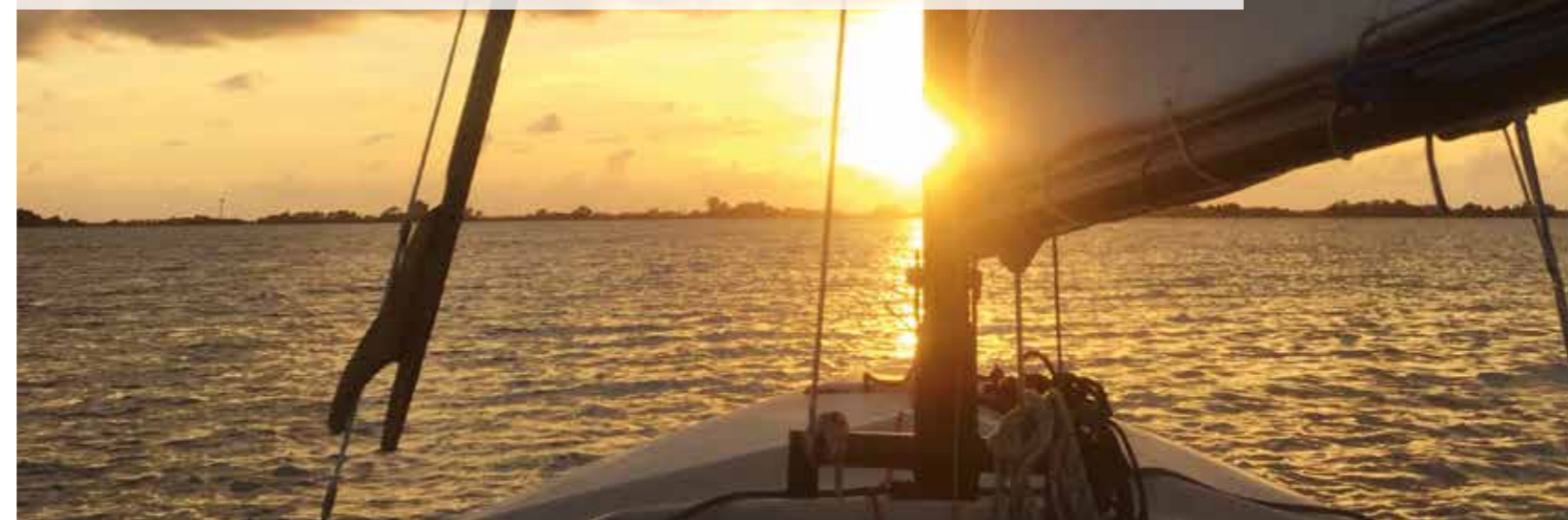
*Waar ik vroeger
achteloos aan voorbijging
wordt mij als een wonder.
't Lijkt wel of ik u, God, ontmoet.
Kunt u in het diepste diepe van mij zijn?
Mijn bodem, grond onder mij?*

*Steeds meer uit handen geven
zo broos, zo kwetsbaar als ik ben.
Maar zoveel herinneringen
zoveel geleefd leven
steeds meer, steeds rijker.*

*Mijn horizon wordt begrensder
maar in mij is ruimte
zoveel ruimte
voor het zuivere, voor wat liefde geeft
wat verdiept en vreugde biedt.*

*Zo beperkt als ik ben,
zo verbonden voel ik mij ook
met de mensen in mijn straat
met ieder die mijn huis binnenkomt
met de vogel voor mijn raam.*

*In mij klinkt een lied
voor u, mijn God,
als liefde aanwezig in mijn leven.
Wees mij nabij als over mij komt de nacht
draag mij op vleugels
naar de morgen.*

Een netwerk om je heen

Hij wilde zijn hart luchten en vroeg of ik tijd had. Dat had ik, en hij vertelde.

Hij was jarenlang taxichauffeur en vond dat het mooiste beroep van de wereld. Veel onderweg, veel verschillende klanten, altijd aanspraak. Zijn vrienden waren andere taxichauffeurs met wie hij tussendoor een praatje maakte.

Tot die ene fatale dag. Een onoplettende automobilist die een glaasje teveel op had, zag hem niet en ramde zijn auto. Hij belandde zwaargewond in het ziekenhuis en bleek een dwarslaesie te hebben. Nooit meer lopen, nooit meer achter het stuur. Hij woonde alleen en in de beginjaren kwamen zijn vrienden bij hem langs om hem op te beuren. Maar na verloop van tijd kwamen ze steeds minder vaak. Zijn ouders waren overleden, familie had hij nauwelijks en de burens kende hij niet goed. Hij zou wel graag een vriendin willen hebben, maar ja, hoe doe je dat als je in een rolstoel zit en de deur niet makkelijk uitkomt?

Het was een verhaal vol eenzaamheid en verdriet. Maar hij had de telefoon gepakt en mij gebeld - een eerste draadje van een mogelijk netwerk. We spraken over zijn familieleden en hoe zij van elkaar vervreemdden door de jaren heen. En over zijn vrienden die als familie voor hem waren, maar ook steeds minder bij hem kwamen. Hij voelde zich eenzaam en wilde daar iets aan doen. En langzaam begon het hem te dagen dat er niets aan zijn

langzaam begon het hem te dagen dat er niets aan zijn situatie zou veranderen zolang hij bleef wachten op anderen – die niet kwamen

situatie zou veranderen zolang hij bleef wachten op anderen – die niet kwamen. Dus nam hij een besluit en zocht aansluiting bij een lotgenotenvereniging. Zijn aanbod om hen te komen versterken als ervaringsdeskundige viel in goede aarde. Zo stond hij als het ware op uit zijn eenzaamheid en vond nieuwe vrienden in de lotgenotenvereniging. Hij was op weg een nieuw netwerk te bouwen.

Na dit gesprek was ik ontroerd door de eerlijkheid en de veerkracht van deze man. Hij probeerde zich terug te vechten in een wereld die hem niet meer nodig leek te hebben. Onwillekeurig dacht ik aan de figuur van Job, in het gelijknamige bijbelboek.¹ Daarin wordt uitgebreid stilgestaan bij alle rampen die de hoofdpersoon overkomen, bij het verlies van zijn persoonlijk netwerk en zijn kinderen, en bij zijn onwankelbaar geloof

– terwijl hij alle redenen had om het bijltje er voorgoed bij neer te gooien.

Uitgebreid horen we van de inbreng van zijn vrienden, die fungeren als een soort geweten: zij geven Job redenen te over waarom het toch aan hemzelf zou liggen dat hem dit overkomt (hoe dikwijls menen 'vrienden' je met dit soort wijsheden te moeten belagen!) en Job wankelt, maar valt niet om. Zijn vertrouwen op de Ene blijft overeind en tenslotte blijft hij ook in leven. Zijn oude leven komt uiteraard nooit meer terug; de verliezen die geleden zijn worden niet ongedaan gemaakt, het verdriet evenmin, maar hij vindt toch een mogelijkheid om zijn leven voort te zetten. Zo bouwt hij een nieuw netwerk om zich heen, en zelfs delen van zijn 'oude' netwerk (zijn broers en zussen) komen terug om hem troostend nabij te zijn. Hij sticht zelfs een nieuw gezin en organiseert zo een vangnet voor zijn oude dag. Het boek eindigt dan ook met de bemoedigende zin: 'En Job stierf oud en van het leven verzadigd.'²

Op hogere leeftijd een nieuw gezin stichten als het oude om wat voor reden dan ook uiteen is gevallen, is voor een vrouw aanzienlijk ingewikkelder. Voor haar is een 'tweede leg' minder vanzelfsprekend dan voor een man. Vrouwen kunnen zich daarom minder goed identificeren met de figuur van Job. Zij voelen meer connectie met de figuur Naomi in de kleine bijbelse novelle Ruth, die begint met het verlies van het persoonlijk netwerk van Naomi.³ Zij verliest in vrij korte tijd haar man en haar twee zonen, die weliswaar getrouwd zijn maar geen kleinkinderen hebben voortgebracht. Naomi blijft berooid achter, met

een groot persoonlijk verdriet om het verlies van man en kinderen. Zo dreigt ze voorgoed verbitterd te raken.

Het overgebleven familiale netwerk bestaat voor Naomi uit schoondochters met wie zij geen natuurlijke band heeft. Voor Naomi ziet de toekomst er weinig rooskleurig uit: waarop kan zij nog hopen? Wie zal er voor haar zorgen in haar ouderdom? Wie haar troosten in haar verdriet? Als er een God is, waar is hij of zij dan in haar verwoeste bestaan?

Toch wil zij het beste voor haar schoondochters en stuurt hen naar hun vaderhuis terug om opnieuw te kunnen trouwen. De één gaat... de ander niet. Ruth wil niet wijken van haar schoonmoeder en zorgt voor haar levensonderhoud. Hoewel ze geen familie is voelt zij zich zeer betrokken bij haar schoonmoeder, die als weduwe in een mannenmaatschappij een heel geringe status heeft. Uiteindelijk creëert Ruth voor Naomi een nieuw persoonlijk netwerk door met een verre verwant te trouwen en een kleinkind voor Naomi te baren. Zo troost zij haar schoonmoeder in haar verdriet, dat nooit weg zal zijn maar wel draaglijker wordt.

Het creëren van een netwerk om je heen kan de beste remedie zijn tegen eenzaamheid en verdriet. Ook als het meest nabije netwerk – familie – er niet meer is, zijn er altijd kansen om iets nieuws op te bouwen. Zo zag ik ooit een oude bedlegerige vrouw, die alleen woonde en dagelijks wel zesmaal thuiszorg nodig had. Zij maakte van het contact met deze vrouwen háár netwerk. Haar belangstelling voor de levens van de verzorgenden gaf haar het gevoel dat haar leven toch zinvol bleef, en het maakte dat deze vrouwen haar graag bezochten.

Aansluiting zoeken bij lotgenoten, of belangstelling tonen voor de levens van anderen, kunnen helpen je een waardevol mens te voelen en het door jouzelf gecreëerde netwerk te ervaren als een veilig vangnet. +

1 Job 1-42

2 Job 42:17

3 Ruth 1-4

wie zorgde er nu eigenlijk voor wie in dit netwerk van geven en ontvangen?

Omzien naar je naaste

'Voor mij betekent dit afscheid een groot gemis. Ik ben altijd erg betrokken en actief geweest in de gemeente. Dat gaf zin aan mijn leven. Ook de andere leden missen de geloofsgesprekken, de diensten en de persoonlijke contacten.'

In 2014 werd de doopsgezinde gemeente Doetinchem e.o. opgeheven. Mariet Schopenhauer-Kortlandt was zeer actief in die gemeente. Ze werd er lid in 1987, toen 'Doetinchem' nog als kring onder de vlag van de doopsgezinde gemeente Winterswijk opereerde. In 1994 werd het een zelfstandige gemeente. Mariet Schopenhauer-Kortlandt was betrokken bij het opstarten en de organisatie van veel activiteiten, zoals de bijbelkring, de wandelgroep, de quiltdoelgroep, de eetgroep en de jaarlijkse bazaar. Ook ging ze regelmatig voor in diensten en was ze gedurende meerdere perioden voorzitter of secretaris van de kerkenraad.

'Ik heb het altijd heerlijk gevonden om veel voor de gemeente te kunnen betekenen en met mensen bezig te zijn', zo liet ze eerder optekenen.* 'Doetinchem was een warme gemeente met

een hechte onderlinge band, en open naar de buitenwereld. (...) Ik ervaar de sluiting van de gemeente als een groot gemis. Contacten gaan verloren. (...) Een belangrijk punt in het geloof vind ik omzien naar je naaste. Dat heb ik geprobeerd te volbrengen, onder andere in mijn taken in de doopsgezinde gemeente.'

Mariet Schopenhauer-Kortlandt werd lid van een andere doopsgezinde gemeente, iets waar niet al haar Doetinchemse broeders en zusters voor kozen. Inmiddels een paar jaar verder, blikt ze terug: 'Enkele leden werden lid van de doopsgezinde gemeente in Winterswijk of Zutphen. Maar dat bleek voor velen al te ver weg. Ik heb voor Winterswijk gekozen, samen met onder anderen Karel Giltay, met wie ik veel herinneringen deel. Je wilt als doopsgezinde toch ergens bij horen.

Helaas bleek ook voor ons de afstand in toenemende mate een probleem. Daardoor kon ik geen contacten opbouwen.

'Inmiddels is het contact met de eigen leden sterk teruggelopen. Ik ben verhuisd van 's-Heerenberg naar een woonzorgcentrum in Hummelo. Daar probeer ik mijn leven zin te geven. Veel kan ik niet meer. Ik ben 93 jaar en slechtziend. Maar toch houd ik regelmatig gesprekken met medebewoners die daar behoefte aan hebben. Zo heb ik nog een doel in de laatste jaren van mijn leven. Ik ga hier eens in de vier weken naar een oecumenische dienst, maar die vervangt voor mij niet de doopsgezinde dienst. Ik mis de doopsgezinden, maar koester heel veel goede herinneringen.' +

* Zie Doopsgezind NL juli-augustus 2015

Welk verjaardagscadeau geef je aan iemand op hoge leeftijd? Dat vroegen de kinderen zich af bij het naderen van de negentigste verjaardag van hun moeder.

Het doucheschuim en de eau de toilette van vorig jaar waren, zuinig als moeder was, nog niet op. Bloemen zou ze traditiegetrouw al van haar buurvrouw krijgen. Bovendien wilden de kinderen bij zo'n jubileumjaar een beetje uitpakken. Maar waarmee deden ze moeder een plezier?

Een prachtige leeftijd: negentig jaar. Oud ook, zeker in de ogen van de kleinkinderen. Maar moeder was in haar doen en laten niet bepaald bejaard te noemen. Toegegeven, ze kende haar fysieke beperkingen waardoor haar actieradius aan het afnemen was. Het viel niet altijd mee om het contact met anderen te onderhouden. Het kringetje om haar heen werd kleiner. Maar haar interesse voor de wereld dichtbij, en ook verder van haar vandaan, was nog onverminderd groot. Ze was benieuwd naar wat er speelde in de levens van anderen. Wat hield hun bezig, waar ging hun interesse naar uit? Ook probeerde ze belangstellend nieuwe ontwikkelingen in de technologie te volgen.

Met deze gedachten in het achterhoofd opperde één van de kinderen moeder een mobiel te geven. Een mobiel zou de wereld weer wat dichterbij brengen. Ze zou de belevenissen van anderen beter kunnen volgen, ook al waren die niet in de gelegenheid haar te bezoeken. En met haar nieuwsgierigheid voor de werking van apparaten, ook al waren die ver na haar geboorte uitgevonden, zou ze met enige uitleg het gebruik wel onder de knie krijgen.

Moeder was blij met haar cadeau. En die vreugde nam toe toen ze de berichtenservice WhatsApp ontdekte. WhatsApp verbreedde haar horizon. Elke 'pling' van haar mobiel die aankondigde dat er een bericht was binnengekomen, verbrak niet alleen de stilte maar zorgde er ook voor dat ze zich gekend voelde. Dankzij die berichten had ze meer contact met de mensen die haar lief waren. Zo bleef ze, ondanks de verschillen in leeftijd en dagritme in verbinding met haar kleinkinderen, dankzij hun berichten over school, vrienden en sport. En de vakanties van de kinderen voelden minder lang en eenzaam aan door de foto's en verhalen over hun vakantiebelevissen die zij moeder dagelijks digitaal stuurden.

Haar broer was jaren geleden naar Amerika geëmigreerd. Haar vlieg angst en zijn gezondheid maakten dat een weerzien niet zo gemakkelijk te realiseren was. Maar dankzij de berichten die ze over en weer naar elkaar stuurden, leek hij ineens minder ver van haar vandaan te wonen. De mobiel was niet bedoeld als vervanging van echte ontmoetingen, maar als aanvulling daarop. Er gaat immers niets boven echt bezoek waarbij je elkaar spreekt en in de ogen kijkt. Groot was dan ook de blijdschap toen ze van haar broer uit Amerika het appbericht kreeg: 'Ik heb goed nieuws! In september kom ik naar Nederland, de vliegreis is geboekt. Dan kunnen we elkaar eindelijk weer in de armen sluiten.' +